

Original Research Paper

Eyni sinifdə fərqli dünyalar: Uşaqlar arasında təhsil bərabərliyi

Nabat Xanlarzadə

<https://orcid.org/0009-0003-2899-7869>

¹ *Bakı Slavyan Universiteti, Bakı, Azərbaycan*

Article history

Received: 05.06.2026

Revised: 10.06.2026

Accepted: 16.06.2026

*Corresponding Author: Nabat Xanlarzadə, *Bakı Slavyan Universiteti, Bakı, Azərbaycan,*

Email:

nabatkhanlarzadeh@gmail.com

Xülasə

Bu məqalədə təhsildə bərabərlik və eyni sinifdə oxuyan uşaqlar arasında mövcud olan fərqlər araşdırılır. Təhsil insan həyatında əsas hüquqlardan biri olmaqla yanaşı, fərdin gələcək inkişafında mühüm rol oynayır. Lakin bütün uşaqlar eyni imkanlara malik deyil. Maddi vəziyyət, ailə mühiti, yaşanılan bölgə, texnologiyaya çıxış və müəllim yanaşması uşaqlar arasında fərqlər yaradan əsas amillərdir. Bəzi uşaqlar əlavə hazırlıq, kurslar və texnoloji vasitələrdən istifadə edə bildiyi halda, digərləri bu imkanlardan məhrum qalır. Məqalədə həmçinin şəhər və kənd məktəbləri arasındakı fərqlər, repetitor hazırlığının təsiri və texnologiyanın təhsildə yaratdığı bərabərsizlik izah olunur. Bu fərqlər uşaqların dərslər nəticələrinə və psixoloji vəziyyətinə birbaşa təsir edir. Təhsil bərabərliyi isə hər bir uşağın sosial statusundan asılı olmayaraq eyni keyfiyyətli təhsil almaq imkanı deməkdir. Nəticə olaraq, təhsildə ədalətin təmin olunması üçün dövlətin, müəllimlərin və cəmiyyətin birgə məsuliyyəti vacibdir.

Açar sözlər: *Təhsil bərabərliyi; sosial fərqlər; maddi fərqlər; şəhər və kənd məktəbləri; təhsil imkanları*

Giriş

Təhsil hər bir insanın həyatında mühüm rol oynayan əsas hüquqlardan biridir. İnsanların dünyagörüşünün formalaşması, gələcək peşə seçimi və cəmiyyətdə layiqli yer tutması birbaşa təhsillə bağlıdır. Məktəb isə uşaqların yalnız bilik aldığı yer deyil, həm də onların şəxsiyyət kimi formalaşdığı sosial mühitdir. Eyni sinifdə oxuyan uşaqlar zahirdə bənzər görünsələr də, onların həyat şəraiti, ailə mühiti, maddi imkanları və gələcəyə baxışları bir-birindən ciddi şəkildə fərqlənə bilər. Məhz bu fərqlər təhsil bərabərliyi anlayışını daha aktual edir.

Təhsil bərabərliyi cəmiyyətdəki bütün uşaqların sosial vəziyyətindən, maddi imkanından, yaşadığı bölgədən, cinsindən və ailə şəraitindən asılı olmayaraq eyni keyfiyyətli təhsil alma hüququna malik olması deməkdir. Bu anlayış yalnız məktəbə getmək imkanı ilə məhdudlaşmır. Təhsil bərabərliyi həm də hər bir uşağın öz bacarığını inkişaf etdirə bilməsi üçün uyğun şəraitin yaradılmasını nəzərdə tutur. Başqa sözlə, bütün uşaqların eyni kitabdən istifadə etməsi kifayət deyil; onların həmin bilikləri eyni səviyyədə mənimsəyə bilməsi üçün də bərabər imkanlar təmin olunmalıdır.

Müasir dünyada təhsil insan həyatının ən vacib sahələrindən biri hesab olunur. İnsanların gələcəkdə hansı peşəyə sahib olacağı, cəmiyyətdə necə mövqə tutacağı və öz həyatını necə quracağı böyük ölçüdə aldığı təhsildən asılıdır. Bu səbəbdən təhsildə yaranan bərabərsizlik gələcəkdə cəmiyyət daxilində sosial fərqlərin daha da artmasına səbəb ola bilər. Əgər bir uşaq keyfiyyətli təhsil ala bilmirsə, onun gələcək imkanları da məhdudlaşır. Bu işə həm fərdi, həm də ictimai inkişaf üçün ciddi problem yaradır.

Təhsil bərabərliyi anlayışı bəzən yanlış şəkildə “hamıya eyni münasibət göstərmək” kimi qəbul olunur. Halbuki əsl bərabərlik hər kəsə eyni şeyi vermək deyil, hər kəsin ehtiyacına uyğun imkan yaratmaqdır. Məsələn, kənd məktəbində oxuyan bir şagirdin əlavə resurslara ehtiyacı ola bilər, çünki onun şəhərdə yaşayan uşaqlarla eyni imkanları yoxdur. Fiziki məhdudluğu olan uşaqlar üçün xüsusi şərait yaradılması da təhsil bərabərliyinin vacib hissəsidir. Bu baxımdan bərabərlik fərqləri nəzərə almağı tələb edir.

Bir çox hallarda uşaqlar arasında yaranan fərqlər onların məktəb uğurlarına təsir edir. Maddi vəziyyəti yaxşı olan ailələrin uşaqları daha çox əlavə hazırlığa gedir, müxtəlif kurslarda iştirak edir və texnoloji vasitələrdən istifadə edə bilər. Maddi imkanları zəif olan uşaqlar isə bəzən yalnız məktəbdə öyrəndikləri ilə kifayətlənirlər. Bu vəziyyət zamanla dərslərin nəticələrində və bilik səviyyəsində fərqlər yaradır. Halbuki hər bir uşağın potensialı və öyrənmək hüququ eyni dərəcədə dəyərlidir.

Təhsil bərabərliyi yalnız dövlətin deyil, bütövlükdə cəmiyyətin məsuliyyətidir. Məktəblərin şəraiti, müəllimlərin peşəkarlığı, valideynlərin münasibəti və sosial dəstək proqramları bu məsələdə mühüm rol oynayır. Müəllim bütün şagirdlərə eyni diqqət göstərməli, onların fərdi xüsusiyyətlərini nəzərə almalıdır. Valideynlər isə uşaqların təhsilinə maraq göstərərək onların inkişafına dəstək olmalıdırlar. Dövlət tərəfindən həyata keçirilən təhsil proqramları və sosial layihələr də imkan fərqlərinin azalmasına kömək edir.

Texnologiyanın inkişafı ilə birlikdə təhsil bərabərliyi anlayışı daha geniş mənə qazanmışdır. Xüsusilə pandemiya dövründə onlayn təhsilə keçid zamanı bəzi uşaqların internet və kompüter çatışmazlığı yaşaması böyük problemlər yaratdı. Bu vəziyyət göstərdi ki, müasir dövrdə texnologiyaya çıxış da təhsil hüququnun bir hissəsinə çevrilmişdir. Rəqəmsal imkanlardan uzaq qalan uşaqlar tədris prosesində geri qalmaq təhlükəsi ilə üzləşirlər.

Təhsil bərabərliyinin təmin olunması cəmiyyətin gələcəyi üçün olduqca vacibdir. Çünki savadlı və inkişaf etmiş cəmiyyət yalnız bütün uşaqlara bərabər imkan yaradıldığı halda formalaşa bilər. Əgər uşaqlar arasında erkən yaşlardan ciddi fərqlər yaranarsa, gələcəkdə sosial ədalətsizlik daha da dərinləşər. Buna görə də təhsil sistemində əsas məqsəd hər bir uşağın potensialını ortaya çıxarmağa imkan yaratmaq olmalıdır. Məktəb eyni yaşda olan uşaqları bir araya gətirsə də, onların həyat şəraiti və gündəlik yaşayışı çox fərqli ola bilər. Eyni sinifdə oxuyan iki şagirdin imkanları, ailə mühiti, maddi vəziyyəti və həyata baxışı bir-

birindən tamamilə fərqlənə bilər. Bu fərqlər bəzən açıq şəkildə görünməyə də, uşaqların dərslə münasibətinə, psixoloji vəziyyətinə və məktəb uğurlarına ciddi təsir göstərir. Məhz buna görə “eyni sinifdə fərqli dünyalar” anlayışı təhsil sistemində tez-tez müzakirə olunan mövzulardan biridir.

Bəzi uşaqlar rahat və təhlükəsiz ailə mühitində böyüyürlər. Onların ayrıca dərslər otağı, kompüteri, interneti və dərslərinə kömək edən valideynləri olur. Belə uşaqlar üçün məktəbə hazırlaşmaq və dərslər oxumaq daha asan olur. Digər tərəfdən isə elə uşaqlar var ki, maddi çətinliklər, ailədaxili problemlər və sosial sıxıntılar içində böyüyürlər. Bəzən onlar dərslər oxumaq üçün uyğun şərait tapmır, ailəsinə kömək etmək məcburiyyətində qalır və ya psixoloji gərginlik yaşayırlar. Bu vəziyyət onların təhsil həyatına birbaşa təsir edir.

Maddi imkan fərqləri məktəb həyatında ən çox hiss olunan məsələlərdən biridir. Bəzi uşaqlar bütün dərslər ləvazimatlarını rahat şəkildə əldə edə bildiyi halda, digərləri ən sadə vasitələri almaqda çətinlik çəkirlər. Məktəb ekskursiyaları, əlavə hazırlıqlar və müxtəlif kurslar da hər ailənin büdcəsinə uyğun olmur. Bu zaman imkanlı uşaqlarla maddi çətinlik yaşayan uşaqlar arasında fərq daha da görünür hala gəlir. Bəzən uşaqlar bu fərqləri hiss etdikləri üçün özlərini digərlərindən geri və ya narahat hiss edirlər.

Həyat şəraiti uşaqların psixoloji durumuna da təsir edir. Ailəsində daim problemlər yaşayan və ya sosial çətinliklərlə üzləşən uşaqlar dərslər tam diqqət ayıra bilmirlər. Onlar məktəbdə özlərini rahat ifadə etməkdə çətinlik çəkə, ünsiyyətdən uzaqlaşa və özünəinam problemi yaşaya bilərlər. Əksinə, dəstəkləyici mühitdə böyüyən uşaqlar daha aktiv, özünəinamlı və sosial münasibətlərdə uğurlu olurlar. Bu fərqlər tədricən sinif daxilində uşaqların davranışında və nailiyyətlərində hiss olunur.

Yaşanılan mühit də uşaqların təhsil imkanlarına təsir edən vacib amillərdəndir. Şəhərdə yaşayan uşaqlar adətən daha çox resursa çıxış əldə edirlər. Onlar kitabxanalardan, hazırlıq kurslarından, müxtəlif təhsil mərkəzlərindən və texnoloji imkanlardan rahat istifadə edə bilirlər. Kənd və ucqar bölgələrdə yaşayan uşaqlar isə bəzən bu imkanlardan məhrum qalırlar. Nəqliyyat problemləri, məktəb şəraitinin zəif olması və müəllim çatışmazlığı onların təhsil keyfiyyətinə təsir edir.

Sınıf daxilində yaranan bu fərqlər uşaqlar arasında münasibətlərə də təsirsiz ötüşmür. Bəzi hallarda maddi imkan fərqi uşaqlar arasında ayrı-seçkiliyə səbəb olur. Daha yaxşı geyinən və ya daha çox imkana sahib olan uşaqlar diqqət mərkəzində ola bilər. Digər uşaqlar isə özlərini cəmiyyətdən kənarında hiss edə bilərlər. Bu vəziyyət onların həm sosial münasibətlərinə, həm də psixoloji inkişafına mənfi təsir göstərir. Məktəbin və müəllimlərin əsas vəzifələrindən biri belə halların qarşısını almaq və bütün uşaqlara bərabər münasibət göstərməkdir.

Müəllimlərin yanaşması burada xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Hər bir müəllim bilməlidir ki, uşaqların nəticələri yalnız onların qabiliyyəti ilə bağlı deyil. Bəzən bir uşağın zəif nəticə göstərməsinin arxasında ciddi sosial və ailə problemləri dayanır. Müəllim şagirdlərin vəziyyətini anlayaraq onları motivasiya etməli,

heç bir uşağı imkan fərqinə görə digərlərindən aşağı görməməlidir. Dəstəkləyici münasibət uşaqların özünəinamını artırır və onların məktəbə bağlılığını gücləndirir.

Nəticə etibarilə, eyni sinifdə oxuyan uşaqlar fərqli həyat hekayələrinə sahib olurlar. Bu fərqlər onların məktəb uğurlarına, davranışına və gələcək planlarına təsir edir. Təhsil sisteminin əsas məqsədi isə həmin fərqləri daha da dərinləşdirmək deyil, əksinə bütün uşaqlara öz potensialını göstərmək üçün bərabər imkan yaratmaqdır. Çünki hər bir uşaq, hansı şəraitdə böyüməsindən asılı olmayaraq, keyfiyyətli təhsil almağa layiqdir.

Maddi imkanlar uşaqların təhsil həyatına təsir edən əsas amillərdən biridir. Hər bir uşaq eyni məktəbdə və eyni sinifdə oxusa da, ailəsinin iqtisadi vəziyyəti onun dərəcə münasibətinə, təhsil keyfiyyətinə və gələcək imkanlarına birbaşa təsir göstərir. Maddi vəziyyəti yaxşı olan ailələrin uşaqları daha çox təhsil resurslarından istifadə edə bildiyi halda, maddi çətinlik yaşayan ailələrin uşaqları bir çox problemlə qarşılaşırlar. Bu fərqlər isə təhsildə bərabərsizliyin yaranmasına səbəb olur.

İmkanlı ailələr uşaqlarının təhsili üçün daha rahat şərait yarada bilirlər. Onlar əlavə hazırlıq kursları, repetitor dərsləri, müxtəlif kitablar və texnoloji vasitələr əldə etmək imkanına sahib olurlar. Müasir dövrdə kompüter, planşet və internet təhsil prosesinin vacib hissəsinə çevrilmişdir. Maddi vəziyyəti yaxşı olan uşaqlar bu vasitələrdən rahat istifadə etdiyi halda, bəzi uşaqlar bu imkanlardan məhrum qalırlar. Bu vəziyyət onların dərsləri mənimsəməsinə və məlumat əldə etməsinə təsir edir.

Maddi çətinlik yaşayan ailələrdə isə uşaqların təhsil həyatı daha mürəkkəb olur. Bəzən valideynlər məktəb ləvazimatlarını almaqda çətinlik çəkirlər. Hətta elə hallar olur ki, uşaqlar ailəyə kömək etmək üçün işləməyə məcbur qalırlar. Bu isə onların dərəcə vaxt ayırmasına mane olur. Maddi problemlər uşaqlarda stress və narahatlıq yaradır, nəticədə onlar təhsilə tam diqqət yetirə bilmirlər. Belə uşaqlar bəzən özlərini digər şagirdlərlə müqayisədə geri qalmış hiss edirlər.

Əlavə hazırlıq imkanları da maddi vəziyyətlə sıx bağlıdır. Müasir dövrdə bir çox valideyn uşaqlarını repetitor yanına və ya hazırlıq kurslarına göndərir. Bu dərslər şagirdlərin bilik səviyyəsini artırır və onların imtahan nəticələrinə müsbət təsir göstərir. Lakin bütün ailələrin buna maddi imkan çatmır. Nəticədə eyni qabiliyyətə malik iki uşaqdan biri əlavə dəstək aldığı üçün daha uğurlu nəticə göstərə bilir. Bu isə təhsildə imkan fərqini daha da artırır.

Maddi vəziyyət uşaqların psixoloji durumuna da təsir edir. İmkan fərqini hiss edən uşaqlar bəzən özlərini narahat və ya utanmış hiss edirlər. Sinifdə bəzi uşaqların daha yaxşı geyimlərə, telefonlara və məktəb vasitələrinə sahib olması digər uşaqlarda kompleks yarada bilər. Bu hal onların özünəinamına mənfi təsir edir və sosial münasibətlərdə çətinlik yaratmağa başlayır. Uşağın özünü cəmiyyətdən kənar hiss etməsi isə onun həm təhsilinə, həm də şəxsiyyət inkişafına təsir göstərir.

Pandemiya dövründə maddi imkan fərqləri daha aydın şəkildə ortaya çıxdı. Onlayn təhsilə keçid zamanı bəzi uşaqlar kompüter və internet olmadığı üçün dərslərə qoşula bilmirdilər. Digər tərəfdən, bütün texniki imkanlara sahib olan uşaqlar təhsilini davam etdirə bilirdi. Bu vəziyyət göstərdi ki, müasir dövrdə texnologiyaya çıxış da təhsil hüququnun vacib hissəsidir. Maddi imkanların zəif olması uşaqların təhsil prosesindən geri qalmasına səbəb ola bilər.

Məktəblər və dövlət bu problemlərin azaldılması üçün müəyyən addımlar atmalıdır. Maddi imkanı zəif olan ailələrin uşaqlarına dəstək proqramlarının hazırlanması, pulsuz dərs vəsaitlərinin verilməsi və təhsil imkanlarının genişləndirilməsi mühüm əhəmiyyət daşıyır. Eyni zamanda müəllimlər də uşaqlar arasında maddi fərqlərə görə ayrı-seçkilik etməməli, bütün şagirdlərə eyni diqqətlə yanaşmalıdırlar. Məktəbdə yaradılan sağlam mühit uşaqların özlərini rahat hiss etməsinə kömək edir.

Təhsil sistemində diqqət çəkən əsas problemlərdən biri şəhər və kənd məktəbləri arasındakı fərqlərdir. Hər iki məktəbdə oxuyan uşaqlar eyni proqram üzrə təhsil alsalar da, onların qarşılaşdıqları imkanlar və şərait eyni olmur. Şəhərdə yaşayan uşaqlar adətən daha geniş təhsil resurslarına sahib olduqları halda, kənd məktəblərində oxuyan şagirdlər müxtəlif çətinliklərlə qarşılaşırlar. Bu fərqlər uşaqların təhsil keyfiyyətinə, gələcək imkanlarına və inkişaf səviyyəsinə təsir göstərir.

Şəhər məktəblərində texnoloji imkanlar və tədris şəraiti daha inkişaf etmiş olur. Müasir kompüter otaqları, laboratoriyalar, kitabxanalar və müxtəlif əlavə dərnlər şagirdlərin daha geniş bilik əldə etməsinə kömək edir. Bundan başqa, şəhərdə yaşayan uşaqlar müxtəlif kurslara, hazırlıq mərkəzlərinə və təhsil layihələrinə rahat şəkildə qoşula bilirlər. Bu imkanlar onların həm dərs nəticələrini yaxşılaşdırır, həm də şəxsi inkişafına müsbət təsir göstərir.

Kənd məktəblərində isə vəziyyət bir çox hallarda fərqli olur. Bəzi kənd məktəblərində maddi-texniki baza kifayət qədər inkişaf etməmişdir. Sınıf otaqları, istilik sistemi, laboratoriyalar və texnoloji avadanlıqların çatışmazlığı tədrisin keyfiyyətinə təsir edir. Xüsusilə ucqar kəndlərdə internet və kompüter imkanlarının zəif olması şagirdlərin müasir təhsil resurslarından istifadə etməsinə mane olur. Bu vəziyyət onların bilik əldə etmək imkanlarını məhdudlaşdırır.

Müəllim çatışmazlığı da kənd məktəblərində ciddi problemlərdən biridir. Şəhərlərdə müxtəlif ixtisas müəllimlərini tapmaq daha asan olduğu halda, bəzi kənd məktəblərində müəyyən fənlər üzrə müəllim olmur və ya bir müəllim bir neçə fənni tədris etməli olur. Bu isə şagirdlərin bilik səviyyəsinə təsir göstərir. Peşəkar müəllimlərin kənd məktəblərində az olması tədrisin keyfiyyətində fərqlər yaradır.

Nəqliyyat və məsafə problemləri də kənddə yaşayan uşaqların təhsil həyatını çətinləşdirir. Bəzi uşaqlar məktəbə getmək üçün uzun məsafə qət etməli olurlar. Xüsusilə qış aylarında hava şəraiti onların məktəbə davamiyyətinə mane ola bilər. Şəhərdə yaşayan uşaqlar isə adətən məktəbə daha rahat şəkildə gedib-gələ bilirlər. Bu fərq kənd uşaqlarının dərs prosesindən geri qalmasına səbəb ola bilər.

Əlavə təhsil imkanları baxımından da şəhər və kənd arasında ciddi fərqlər mövcuddur. Şəhərdə yaşayan uşaqlar xarici dil kursları, idman və incəsənət dərnləkləri, müxtəlif inkişaf proqramları kimi imkanlardan daha çox yararlanırlar. Kənd yerlərində isə bu cür fəaliyyətlərin sayı az olur və ya ümumiyyətlə olmur. Nəticədə kənd uşaqları öz bacarıqlarını inkişaf etdirmək üçün kifayət qədər şərait tapa bilmirlər.

Bütün bu fərqlərə baxmayaraq, kənd məktəblərində oxuyan bir çox uşaqlar böyük əzmkarlıq göstərirlər. Çətin şəraitdə təhsil alan və uğur qazanan şagirdlər bunun ən yaxşı nümunəsidir. Bu vəziyyət göstərir ki, uşağın potensialı yalnız imkanlarla deyil, onun motivasiyası və əzmi ilə də bağlıdır. Lakin hər bir uşağın öz bacarığını inkişaf etdirməsi üçün uyğun şəraitin yaradılması vacibdir.

Müasir dövrdə əlavə hazırlıq və repetitor dərsləri təhsil prosesinin ayrılmaz hissəsinə çevrilmişdir. Bir çox valideyn övladının məktəbdə aldığı biliklə kifayətlənməyərək onu əlavə kurslara və fərdi hazırlıqlara göndərir. Bu hazırlıqlar uşaqların bilik səviyyəsinin artmasına, imtahanlara daha yaxşı hazırlaşmasına və məktəb proqramını daha dərindən mənimsəməsinə kömək edir. Lakin əlavə hazırlıq imkanlarının hər bir uşaq üçün əlçatan olmaması təhsil bərabərsizliyini artıran əsas amillərdən biridir.

Repetitor və hazırlıq kurslarının əsas üstünlüklərindən biri şagirdə fərdi yanaşmanın göstərilməsidir. Məktəbdə müəllim eyni anda çoxlu şagirdlə işlədiyi üçün hər uşağın çatışmazlığını ayrıca izləmək çətin olur. Əlavə hazırlıq zamanı isə şagird daha çox diqqət görür, anlamadığı mövzuları rahat şəkildə öyrənə bilir. Bu isə onun dərslər nəticələrinə müsbət təsir edir. Xüsusilə qəbul imtahanlarına hazırlaşan şagirdlər üçün repetitor dərsləri mühüm rol oynayır.

Maddi vəziyyəti yaxşı olan ailələr uşaqlarını müxtəlif kurslara və hazırlıqlara göndərməkdə daha rahat olurlar. Onlar övladları üçün bir neçə fənn üzrə repetitor tutur, əlavə kitablar və test vəsaitləri alırlar. Bəzi uşaqlar hətta xarici dil, kompüter və şəxsi inkişaf kurslarında da iştirak edirlər. Bu imkanlar onların həm məktəb nəticələrini yaxşılaşdırır, həm də gələcəkdə daha uğurlu olmalarına şərait yaradır.

Lakin maddi imkan zəif olan ailələrin uşaqları çox vaxt bu imkanlardan yararlanma bilmirlər. Repetitor və kurs qiymətlərinin yüksək olması bəzi ailələr üçün ciddi problem yaradır. Nəticədə həmin uşaqlar yalnız məktəbdə öyrəndikləri biliklə kifayətlənməli olurlar. Bu vəziyyət eyni qabiliyyətə malik uşaqlar arasında belə nəticə fərqləri yarada bilər. Çünki biri əlavə dəstək aldığı halda, digəri bunu əldə edə bilmir.

Əlavə hazırlıq imkanları bəzən məktəbdə verilən təhsilin kifayət etmədiyi düşüncəsini də yaradır. Bir çox valideyn hesab edir ki, yalnız məktəb proqramı ilə yüksək nəticə əldə etmək çətindir. Bu səbəbdən repetitor dərslərinə ehtiyac artır. Nəticədə əlavə hazırlığa gedə bilməyən uşaqlar özlərini geri qalmış hiss edə bilirlər. Bu isə onların özünəinamına və motivasiyasına mənfi təsir göstərir.

Bəzi hallarda uşaqların bütün vaxtının əlavə dərslərlə keçməsi onların psixoloji vəziyyətinə də təsir edir. Daim hazırlıq və imtahan stressi yaşayan uşaqlar yorğunluq və gərginlik hiss edə bilirlər. Uşaqlıq dövrünün əsas məqsədi yalnız dərslər oxumaq deyil, həm də sosial və psixoloji inkişafdır. Buna görə əlavə hazırlıq uşağın inkişafına kömək etməli, onu həddindən artıq təzyiq altında saxlamamalıdır.

Texnologiya müasir təhsilin vacib hissəsidir və şagirdlərin bilik əldə etməsini xeyli asanlaşdırır. Lakin bütün uşaqlar bu imkanlardan eyni səviyyədə istifadə edə bilmir. İmkanlı ailələrin uşaqları kompüter, planşet və sürətli internet vasitəsilə dərslərə qoşula, əlavə resurslardan yararlanırlar. Maddi imkanı zəif olan uşaqlarda isə bu imkanlar məhdud olur və onlar bəzən yalnız telefonla dərsləri izləməyə çalışırlar.

Xüsusilə onlayn təhsil dövründə bu fərq daha aydın göründü. Texnologiyaya çıxışı olmayan şagirdlər dərslərdən geri qalır, bu da təhsil bərabərsizliyini artırır.

Təhsildə bərabərliyin təmin olunması üçün ilk növbədə bütün uşaqlara eyni keyfiyyətli təhsil imkanlarının yaradılması vacibdir. Bu yalnız məktəbə qəbul olmaqla deyil, həm də təhsil prosesində real və ədalətli imkanların verilməsi ilə mümkündür.

Dövlət tərəfindən maddi imkanı zəif olan ailələrə dəstək proqramlarının artırılması, məktəblərin maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi və kənd məktəblərinin inkişafı bu sahədə mühüm rol oynayır. Eyni zamanda bütün şagirdlərin dərslər vəsaitlərinə və texnologiya imkanlarına çıxışı təmin edilməlidir.

Müəllimlər də bu prosesdə vacib rol oynayır. Onlar hər bir şagirdə ədalətli yanaşmalı, fərqli imkanlara sahib uşaqları ayırı-seçkilik etmədən dəstəkləməlidirlər. Məktəbdə sağlam və dəstəkləyici mühitin yaradılması uşaqlar arasında fərqlərin azalmasına kömək edir.

Təhsildə bərabərliyin təmin olunmasında dövlət və cəmiyyətin rolu çox böyükdür. Dövlət hər bir uşağın keyfiyyətli təhsil alması üçün lazımı şərait yaratmalı, məktəblərin maddi-texniki bazasını gücləndirməli və bütün bölgələrdə eyni səviyyəli təhsil imkanları təmin etməlidir. Xüsusilə kənd və ucqar bölgələrdə məktəblərin inkişaf etdirilməsi bu baxımdan vacibdir.

Eyni zamanda sosial dəstək proqramları vasitəsilə maddi imkanı zəif olan ailələrin uşaqlarına yardım göstərilməlidir. Pulsuz dərslər vəsaitləri, təqaüdlər və əlavə təhsil imkanları uşaqlar arasındakı fərqlərin azalmasına kömək edə bilər. Bu addımlar təhsildə ədalət və bərabərliyin güclənməsinə şərait yaradır.

Cəmiyyət də bu prosesdə mühüm rol oynayır. Valideynlər uşaqlarının təhsilinə daha çox diqqət göstərməli, onların inkişafına dəstək olmalıdırlar. Eyni zamanda insanlar arasında ayırı-seçkilik düşüncələrinin azalması uşaqların məktəb mühitində daha rahat olmasına kömək edir.

Nəticə

Nəticə olaraq demək olar ki, eyni sinifdə oxuyan uşaqlar zahirən eyni təhsil mühitini paylaşsalar da, əslində onların imkanları, həyat şəraiti və dəstək səviyyəsi bir-birindən xeyli fərqlənir. Bu fərqlər maddi

vəziyyət, yaşayış yeri, texnologiyaya çıxış, əlavə hazırlıq imkanları və müəllim münasibəti kimi amillərlə formalaşır. Təhsildə bərabərlik yalnız formal şəkildə məktəbə getmək deyil, hər bir uşağın öz potensialını tam şəkildə göstərə bilməsi üçün real şəraitin yaradılmasıdır. Əgər bu imkanlar hər kəs üçün bərabər olmasa, uşaqlar arasında fərqlər daha da dərinləşir və bu, gələcəkdə sosial bərabərsizliyə də təsir edir. Ona görə də təhsildə ədalətli və bərabər mühitin formalaşdırılması həm dövlətin, həm müəllimlərin, həm də cəmiyyətin əsas məqsədi olmalıdır. Yalnız bu halda hər bir uşaq öz bacarığını ortaya qoya bilər və cəmiyyət daha inkişaf etmiş, daha ədalətli bir istiqamətdə irəliləyə bilər.

Ədəbiyyatlar

1. Əliyev, R. (2015). *Müasir pedaqogika və təhsil nəzəriyyəsi*. Bakı, Azərbaycan: Elm nəşriyyatı.
2. Məmmədova, S. (2018). *Təhsil bərabərliyi və sosial ədalət məsələləri*. Bakı, Azərbaycan: Qafqaz Universiteti Nəşriyyatı.
3. Ball, S. J. (2018). *The education debate*. Bristol, UK: Policy Press.
4. Coleman, J. S., Campbell, E. Q., Hobson, C. J., McPartland, J., Mood, A. M., Weinfeld, F. D., & York, R. L. (1966). *Equality of educational opportunity*. Washington, DC: U.S. Government Printing Office.
5. UNESCO. (2021). *Global education monitoring report 2021: Inclusion and education: All means all*. Paris, France: UNESCO Publishing.

ABSTRACT

Different worlds in the same classroom: Educational equality among children

Nabat Khanlarzadeh
Baku Slavic University, Baku, Azerbaijan

This article discusses educational equality and the differences among students studying in the same classroom. Education is one of the fundamental rights and plays a key role in a person's future development. However, not all children have equal opportunities. Factors such as financial situation, family environment, place of residence, access to technology, and teacher attitudes create significant differences among students. Some children can benefit from private tutoring, additional courses, and digital resources, while others lack these opportunities. The article also explains the differences between urban and rural schools, the impact of private tutoring, and how technology increases inequality in education. These factors directly affect students' academic performance and psychological well-being. Educational equality means providing every child with the same quality of education regardless of their background. In conclusion, ensuring fairness in education requires the joint responsibility of the state, teachers, and society.

Keywords: *Educational equality; social differences; financial situation; urban and rural schools; educational opportunities*

